

Protocol per a la prevenció, detecció i acció de les violències cap a la infància i l'adolescència als equipaments esportius municipals de la ciutat de Barcelona

Adreçat al personal no esportiu

Versió	Data de l'actualització	Apartat(s) objecte d'actualització	Observacions
V.01	2020	Versió inicial	Document inicial
V.02	Febrer 2022	Diversos apartats	Revisió amb departaments de l'ajuntament
V.03	Gener 2025	Diversos apartats i circuit	Revisió temes LOPIVI, nous protocols i serveis amb la Fundació Vicki Bernadet

LA VIOLÈNCIA CAP A LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA ÉS UN PROBLEMA QUE AFECTA A TOTA LA SOCIETAT

Per què has d'implicar-te?

1. Algunes violències són delictes i tenen conseqüències jurídiques i penals.
2. Per aconseguir que l'equipament i l'entitat gestora sigui un espai de protecció, un entorn segur.
3. No podem prevenir allò que no coneixem. Per això, t'informem.
4. Les víctimes no poden esperar. Ajuda'ns a trencar el silenci.

Què és la violència?¹

Tota acció, omissió o tracte negligent que priva a les persones menors d'edat dels seus drets i benestar, que amenaça o interfereix el seu ordenat desenvolupament físic, psíquic o social, amb independència de la seva forma i mitjà de comissió, inclosa la realitzada a través de les tecnologies de la informació i la comunicació, especialment la violència digital.

En tot cas, s'entendrà per violència el maltractament físic, psicològic o emocional, els càstigs físics, humiliants o denigrants, el descuit o tracte negligent, les amenaces, injúries i calúmnies, l'explotació, les agressions i els abusos sexuals, la corrupció, l'assetjament escolar, l'assetjament sexual, el ciberassetjament, la violència de gènere, la mutilació genital, el tràfic d'éssers humans amb qualsevol fi, el matrimoni infantil, la pornografia no consentida o no sol·licitada, l'extorsió sexual, la difusió pública de dades privades així com la presència de qualsevol comportament violent en el seu àmbit familiar.

Què és la violència sexual?²

Les violències sexuals són tot acte de naturalesa sexual no consentits o que condicionen el lliure desenvolupament de la vida sexual en qualsevol àmbit públic o privat.

Inclou l'agressió sexual, l'assetjament sexual, l'explotació de la prostitució aliena, la mutilació genital femenina, el matrimoni forçat, l'assetjament amb connotació sexual i la tracta amb finalitats d'explotació sexual. També s'inclou tot acte comès en l'àmbit digital, la qual cosa comprèn la difusió d'actes de violència sexual a través de mitjans tecnològics, la pornografia no consentida i l'extorsió sexual.

Institut Barcelona
Esports

1 Llei Orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència davant violència. Enllaç: <https://www.boe.es/eli/es/lo/2021/06/04/8>

2 Llei Orgànica 10/2022, de 6 de setembre, de garantia integral de la llibertat sexual. Enllaç: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2022-14630>

La infància i l'adolescència són la prioritat

Quan parlem de violències sexuals a la infància i adolescència hem de tenir en compte el següent:

1. 1 de cada 5 nens i nenes pateixen violència sexual abans dels 17 anys. D'aquests, un 60% mai no rebrà cap tipus d'ajuda i el 90% no dirà res fins l'edat adulta.
2. Un 23%-25% són nenes i un 10%-15% són nens.
3. En el 85%-90% dels casos, la persona que comet la violència sexual és de l'àmbit familiar o de l'entorn de confiança.

Quines conseqüències poden tenir aquests casos per a les persones treballadores i per a les entitats?

TOTES les persones que col·laboren en les activitats que es desenvolupen a les instal·lacions esportives municipals tenen l'obligació de NOTIFICAR davant l'autoritat competent els indicis que puguin fer pensar que un infant o un adolescent que assisteix a les instal·lacions esportives municipals està vivint o ha viscut una situació de violència.³

Institut Barcelona
Esports

I per tant té conseqüències jurídiques per a:

1. La persona que comet la situació de violència.
2. La persona o les persones que sabent o sospitant de la situació, no l'han comunicat a l'autoritat competent.
3. A la institució a la qual pertany o en què treballa aquesta persona.

Mesures de Prevenció

- Evitar quedar-se sol/a amb un infant o adolescent.
- Evitar que un infant o adolescent circuli sol per l'equipament. Que ho facin sempre en parelles.

3 L'article 15 de la LOPIVI estableix: **Obligació del deure de comunicació de les situacions de violència.** En aquest sentit, s'estableix un deure genèric, que afecta a tota la ciutadania, de comunicar de manera immediata a l'autoritat competent l'existència d'indis de violència exercida sobre nens, nenes o adolescents. Aquest deure de comunicació es configura **d'una forma més exigent** per a aquells col·lectius que, per raó del seu càrrec, professió, ofici o activitat, tenen encomanada l'assistència, la cura, l'ensenyament o la protecció de persones menors d'edat: personal qualificat dels centres sanitaris, centres escolars, i centres d'esport i oci i establiments en els quals resideixin habitualment nens, nenes o adolescents. En aquests supòsits, s'estableix l'obligació de les Administracions Públiques competents de facilitar mecanismes adequats de comunicació i intercanvi d'informació.

En tot cas, la llei garanteix la protecció i seguretat, de les persones que compleixen amb el seu deure de comunicació de situacions de violència, amb l'objectiu d'incentivar el compliment de tal deure.

- Seguir i fer complir la normativa sobre fotografies i vídeos a infants i adolescents.
- Seguir i fer complir la normativa sobre protecció de dades personals.

Detecció de Casos

Els **supòsits de violència infantil** que es poden donar a les instal·lacions esportives poden ser de varis tipus. Podem tenir indici que un noi, una noia o adolescent està **patint o ha patit** aquesta situació:

1. en el seu entorn familiar o de confiança. Relat de situacions viscudes fora de la instal·lació esportiva municipal.
2. per part d'un altre infant o adolescent participant en les activitats realitzades a la instal·lació.
3. per part d'alguna persona abonada a la instal·lació esportiva municipal.
4. d'algun membre de l'equip professional de la instal·lació esportiva municipal.
5. en accions que han tingut lloc en el moment de lloguer o de la cessió d'espais.
6. per part d'una persona desconeguda.

Institut Barcelona
Esports

Observar-los sistemàticament en diferents moments i contextos

A les activitats dirigides, en les seves relacions amb els adults i els iguals, avaluar la seva presència (roba, cops i ferides, estat físic general, estat emocional), controlar la seva assistència i les absències justificades o no, per tal de conèixer i detectar aquelles situacions de risc o desamparament quan no tenen les seves necessitats bàsiques cobertes.

Com hem de reaccionar davant el relat d'un infant o adolescent?

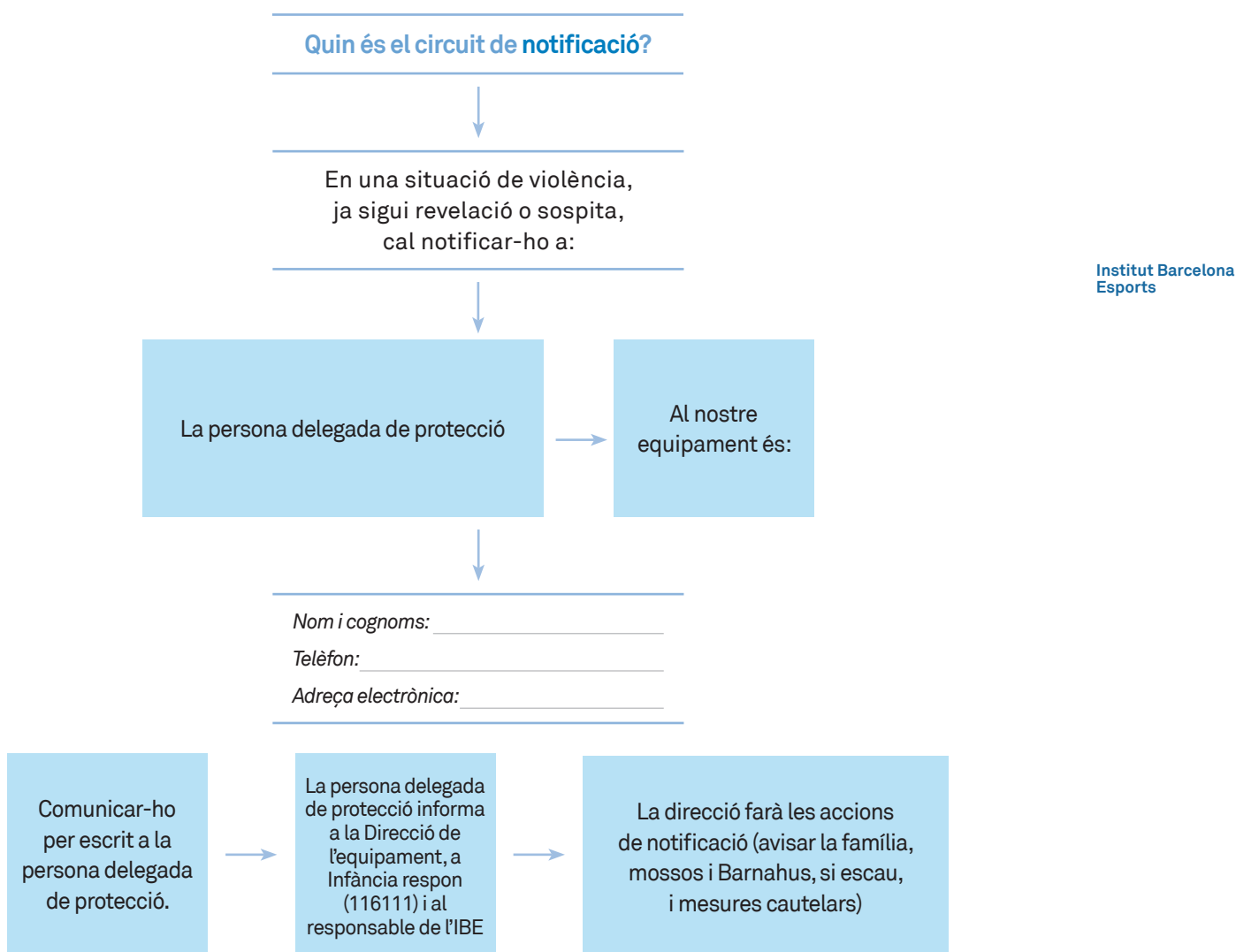
Respostes Adequades

- Creure a l'infant o adolescent. No qüestionem el seu relat.
- Mantenir la calma. Evitar posar-nos nerviosos.
- Dir-li que ell o ella no és responsable de la situació.
- Reforçar la valentia en demanar ajuda.
- Assegurar-se que no ha patit ferides.
- Fer-li sentir orgull d'haver-ho explicat.
- Acceptar els sentiments de l'infant o adolescent.

- Expressar-li afecte valorant la situació i les seves necessitats (sempre sent curós/a en el contacte físic).
- Immediatament després de la revelació és necessari deixar tot per escrit (llenguatge verbal i no verbal).

Quin és el circuit de notificació?

En una situació de violència (sigui revelació o indicatiu) cal notificar-ho **per escrit** a:

Institut Barcelona Esports

El telèfon d'**Infància Respon** és el **116 111**. Atenció telefònica gratuïta i permanent per a la prevenció i la detecció dels maltractaments d'infants i adolescents.

En casos de violència sexual, la direcció ho ha de comunicar a la Barnahus de Barcelona (tel. 677.711.049; barcelona.barnahus@gencat.cat).

Si el fet ha ocorregut fa menys de 72 hores s'ha d'anar a urgències de l'hospital de referència.

Menors de 16 anys: Vall d'Hebron. Majors de 16 anys: Hospital Clínic.

GLOSSARI

Abús Sexual

L'ús de la terminologia “abús” és especialment rellevant per facilitar que algunes víctimes se sentin més identificades amb aquest concepte. Si bé aquest terme ja no consta al Codi Penal (CP) com a tipus específic i ara les conductes s'inclouen dins del terme agressions sexuals, s'ha considerat important que consti aquesta definició, ja que sovint és un terme empleat per la ciutadania, molts articles científics i mitjans de comunicació.

L'Organització Mundial de la Salut (OMS) (2000), defineix l'abús sexual infantil “la participació d'un infant en una activitat sexual que no pot comprendre totalment, per a la qual és incapaç de donar consentiment, per a la qual no està preparat des d'un punt de vista evolutiu o que vulnera les lleis o els tabús socials. (...) i es concreta en activitats que tenen com a objectiu gratificar o satisfer les necessitats de l'altra persona”. L'OMS també inclou la possibilitat que es doni entre infants quan la figura abusadora “per edat o desenvolupament estigui en una relació de responsabilitat, confiança o poder”.

Institut Barcelona
Esports

Agressió sexual

Actes de contingut sexual

1. que atempti contra la llibertat sexual d'una altra persona sense el seu consentiment (art. 178.1 CP) o bé,
2. amb violència o intimidació o abús de superioritat o aprofitant-se de la vulnerabilitat de la víctima, així com les que es diguin a terme sobre persones que es troben privades de sentit o amb una situació mental que propici l'acte sexual i que es realitzin quan la víctima tingui anul·lada per qualsevol causa la seva voluntat (per ex, aprofitar-se que la víctima hagi begut alcohol o drogues i es trobi privada de sentit per aquest motiu i l'autor s'aprofita d'això per realitzar l'acte sexual) (art. 178.2 CP).

És també agressió sexual el perpetrat a menor de 16 anys en els casos anteriors, donat que fins als 16 anys el menor no pot consentir les relacions sexuals (art.181.1 CP), excepte que l'autor sigui una persona pròxima al menor per edat i grau de desenvolupament o maduresa física i psicològica d'acord amb l'establert a l'art. 183 bis del CP.

Amenaces

Anunciar el patiment d'un mal. Afecten la llibertat de la víctima. Es poden dur a terme verbalment, per escrit, per telèfon, qualsevol mitjà de comunicació o reproducció (art. 169-171 CP).

Assetjament

Conjunt de comportaments que du a terme una persona de manera insistent i reiterada, i sense estar legitimant autoritzada, i que alterin el normal desenvolupament de la vida quotidiana de la víctima. (art.172 CP)

Assetjament entre menors d'edat o *bullying*

Qualsevol forma de violència o maltractament intencionat, repetit i sostingut en el temps, físic, verbal, psicològic o social, exercit entre menors d'edat, generalment en l'entorn es-

colar. Té com a objectiu intimidar, humiliar, aïllar o fer mal a la víctima, afectant greument el seu benestar emocional i desenvolupament personal. També inclou el ciberassetjament (*cyberbullying*), quan es produeix a través d'internet o xarxes socials.

Assetjament per raó d'orientació sexual, d'identitat de gènere o d'expressió de gènere

Qualsevol comportament basat en l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere d'una persona que tingui la finalitat o provoqui l'efecte d'atemptar contra la seva dignitat o la seva integritat física o psíquica o de crear-li un entorn intimidador, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest⁴.

Assetjament per raó de sexe

Segons la Llei Orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes, l'assetjament per raó de sexe és qualsevol comportament dut a terme en funció del sexe d'una persona, amb el propòsit o l'efecte d'atemptar contra la seva dignitat i de crear un entorn intimidador, degradant o ofensiu.

Assetjament sexual

El fet de sol·licitar favors de naturalesa sexual, per si mateix o per a un tercer, dins d'una relació laboral, docent, de prestació de serveis o anàloga, i que provoqui en la víctima una situació objectivament intimidatòria, hostil o humiliant (art. 184.1 CP). Quan la víctima és menor d'edat la pena és més greu (art. 184.4 CP).

Institut Barcelona
Esports

Calúmnies

Consisteix a atribuir a una persona un altre delicte amb el coneixement que és falsa l'atribució o amb menyspreu temerari envers la veritat (art. 205 CP).

Ciberassetjament

Assetjament que s'exerceix a través de plataformes virtuals en l'entorn del ciberespai. Consisteix a establir o intenti establir contacte amb la víctima a través de qualsevol mitjà de comunicació, o per mitjà de terceres persones; mitjançant l'ús indegut de les seves dades personals adquireixi productes mercaderies o contracti serveis, o faci que terceres persones contactin es posin en contacte amb ella; intenti utilitzar la imatge d'una persona sense el seu consentiment, per realitzar anuncies o obrir perfils falsos en xarxes socials, pàgines de contacte o qualsevol mitjà de difusió pública ocasionant una situació d'assetjament i humiliació (art.172 CP).

Ciberassetjament sexual - Child Grooming - Online Grooming

És una forma d'agressió sexual que es pot cometre a menors de 16 anys. Es defineix com al que a través d'internet, del telèfon o de qualsevol altra tecnologia de la informació i la comunicació contacti amb un menor de setze anys i proposi concertar una trobada amb el mateix a fi d'agredir-lo sexualment o corrupció de menors, sempre que tal proposta s'acompanyi d'actes materials encaminats a l'acostament (art.183.1 CP) o que realitzi actes dirigits a enganyar-lo perquè li faciliti material pornogràfic o li mostri imatges pornogràfiques en les quals es representi o aparegui un menor (art. 183.2. CP).

Extorsió sexual o sextorsió

Una forma de xantatge en què una persona amenaça la víctima perquè faci algun tipus d'acció específica per tal de no fer públiques imatges o vídeos amb connotació sexual.

⁴ Art. 4.g de la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia.

Injúries

Es defineix com l'acció o expressió que lesiona la dignitat d'una altra persona, que en perjudica l'honor o atempta contra la seva pròpia estimació (art. 208 CP).

Porn Revenge o Porno Venjança

Difusió no consentida d'imatges íntimes, sovint amb voluntat de xantatge o humiliació, en què el material divulgat havia estat enregistrat prèviament amb el consentiment de la víctima per la mateixa persona que en fa difusió, generalment en el marc d'una relació sentimental o sexual (art. 197.7 CP)

Maltractament físic

Qualsevol acció no accidental que provoqui o pugui provocar als infants i adolescents danys físics o malalties (Generalitat, 2022)⁵.

Maltractament institucional

Maltractament provocat per qualsevol legislació, programa, servei, actuació o procediment que provingui de poders públics o privats i de les seves actuacions, quan vulneren els drets bàsics dels infants o adolescents (Generalitat, 2022).

Institut Barcelona
Esports

Maltractament per negligència i abandonament

Es produeix quan les necessitats bàsiques de l'infant o l'adolescent (físiques, socials o psicològiques) no són ateses, com l'alimentació, la higiene, l'atenció mèdica, l'educació, la roba, la vigilància, la seguretat, etc (art. 226 CP i Generalitat, 2022).

Maltractament psicològic o emocional

Situació crònica amb actuacions o privacions que provoquen a l'infant o l'adolescent, sentiments negatius cap a la mateixa autoestima i li limiten les iniciatives que té (menyspreu continuat, rebuig verbal, insult, intimidació, discriminació...). Es distingeix el que es pot produir per conductes actives de l'adult (rebutjar, aïllar, aterrar, corrompre...) i llavors es parla de maltractament emocional, del que es produeix per omissió de conductes (ignorar) i en aquest cas és abandonament emocional (Generalitat, 2022)⁶.

Matrimoni Infantil

Per matrimoni infantil s'entén qualsevol matrimoni formal o unió informal entre un nen menor de 18 anys i un adult o un altre nen (UNICEF, 2023)⁷. L'edat mínima per poder contraure matrimoni és de 16 anys. A més a més, es requereix que el menor estigui emancipat.

Mutilació genital

Extirpació total o parcial dels genitals externs femenins o altres lesions als genitals femenins amb finalitat no terapèutica (Generalitat, 2023).

5 Font: <https://canalsalut.gencat.cat/ca/salut-a-z/m/maltractaments-infancia-adolescencia/tipus-de-maltractament/#:~:text=Maltractament%20f%C3%ADsic,adolescents%20dany%20f%C3%ADsic%20o%20malalties>

6 Font: <https://canalsalut.gencat.cat/ca/salut-a-z/m/maltractaments-infancia-adolescencia/tipus-de-maltractament/#:~:text=Maltractament%20f%C3%ADsic,adolescents%20dany%20f%C3%ADsic%20o%20malalties>

7 Font: <https://www.unicef.org/es/proteccion/matrimonio-infantil>

Submissió químicofarmacèutica o vulnerabilitat química

Situació en què, sense necessitat mèdica, se sotmet a la persona menor d'edat a qualsevol mena de substància, la qual cosa li incapacita perquè pugui desenvolupar la seva autonomia, la resistència o el control (art. 181.3 CP). La vulnerabilitat química fa referència al fet d'aprofitar-se que la persona ha ingerit alguna substància de manera voluntària per perpetrar el delicte sexual o d'altres.

Sexting

El delicte de *sexting* consisteix a difondre, revelar o cedir imatges o vídeos de contingut sexual que s'hagueren obtingut prèviament amb el consentiment de la persona afectada (art. 197.7 CP).

Síndrome de Münchhausen per poders

Es produeix quan els progenitors, tutors o les persones cuidadores simulen malalties de l'infant, provoquen contínues exploracions mèdiques o ingressos hospitalaris i al·leguen símptomes ficticis de manera activa (Generalitat, 2022).

Tràfic d'éssers humans

Captar, transportar, traslladar, acollir o rebre persones, incloent-hi l'intercanvi o transferència de control d'aquestes, amb algun dels fins següents: imposar-li feina o serveis forçats, l'esclavatge o pràctiques similars a aquesta, la servitud o la mendicitat; explotar-la sexualment, fins i tot amb fins pornogràfics; explotar-la per fer activitats delictives; extreure'n els òrgans corporals o celebrar matrimonis forçats (art.177 bis CP).

Institut Barcelona
Esports

Violència de gènere

És la **violència**⁸ que, com a manifestació de la discriminació, la situació de desigualtat i les relacions de poder dels homes sobre les dones, exerceix sobre aquestes qui és o ha estat cònjuge o qui està o ha estat lligat a elles per relacions similars d'afectivitat, encara que no hi hagi convivència.

Violència Sexual

Qualsevol acte de naturalesa sexual no consentit o que condicioni el lliure desenvolupament de la vida sexual en qualsevol àmbit públic o privat incloent l'àmbit digital⁹.

8 Segons la Llei 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere.

9 Llei Orgànica, 10/2022, de Garantia Integral de la Llibertat Sexual. *Butlletí Oficial de l'Estat*, (3).

BCN

PROTOCOL PER A
LA PREVENCIÓ, DETECCIÓ
I ACCIÓ DE LES VIOLÈNCIES
CAP A LA INFÀNCIA
I L'ADOLESCÈNCIA ALS
EQUIPAMENTS ESPORTIUS
MUNICIPALS DE LA CIUTAT
DE BARCELONA

Adreçat al personal no esportiu